

Research Paper

A Discourse Approach to the Policymaking Process: A Case Study

*Hanieh Arazmjoo¹ , Gholamreza Heidari¹

1. Department of Management and Social Sciences, Niroo Research Institute, Tehran, Iran.

Use your device to scan
and read the article online

Citation Arazmjoo, H., & Heidari, Gh. (2021). [A Discourse Approach to the Policymaking Process: A Case Study (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 11(38), 20-37.

Received: 02 Aug 2020

Accepted: 19 Sep 2020

Available Online: 01 May 2021

Keywords:

Policymaking process,
Discourse analysis of
policymaking, Advocacy
coalition framework,
Cryptocurrency mining's
electricity tariff

ABSTRACT

Understanding the complexities of the policymaking process and examining why and how decisions are made can facilitate more effective, efficient, and sustainable policies. By discovering the local pattern of energy policymaking in a given case study (cryptocurrency mining's electricity tariff); using the method of discourse analysis of stakeholders involved in the process in the advocacy coalition framework; the action-reaction mode of policymakers and decision-makers in this area were interpreted. Coding of data was performed based on an inductive approach by ATLAS.ti exploratory analysis software. The required data were obtained from 11 semi-structured field interviews with different stakeholders, 58 administrative documents, and 49 interview and news texts published in the official news media. In cryptocurrency mining's electricity tariff subsystem, there exist 3 discourses; opportunistic, threatening, and problematic. Besides, coalitions are formed around each of them, problematic discourse and emphasis on serving the public interest prevail. The advocates of this coalition are often government institutions and the final policy is based on this coalition's proposed alternative. The analysis of evidence in the form of causal mechanisms of advocacy coalition framework can predict future changes to this policy.

* **Corresponding Author:**

Hanieh Arazmjoo, PhD.

Address: Department of Management and Social Sciences, Niroo Research Institute, Tehran, Iran.

E-mail: harazmjoo@nri.ac.ir

مقاله پژوهشی

رویکردی گفتمانی به فرایند شکل‌گیری یک سیاست (مطالعه موردی تعرفه‌گذاری برق استخراج رمزارز)

*هانیه آرمجو^۱، غلامرضا حیدری^۱

۱. گروه مدیریت و علوم اجتماعی، پژوهشگاه نیرو، تهران، ایران.

چیکید

درک پیچیدگی‌های فرایند سیاست‌گذاری و بررسی چرایی و چگونگی شکل‌گیری تصمیمات می‌تواند زمینه را برای تدوین سیاست‌هایی اثربخش‌تر، کارا تر و مانا تر فراهم سازد. کشف الگوی موضعی شکل‌گیری سیاست‌ها در حوزه انرژی در یک مطالعه موردی خاص (تعرفه‌گذاری برق رمزارزها) با روش تحلیل گفتمان و روایت‌ذی‌نفعان دخیل در فرایند در قالب چارچوب ائتلاف مدافع، توجیه و تفسیری است بر شیوه کنش - واکنش سیاست‌گذاران و تصمیم‌سازان این حوزه. در این راستا با نرم‌افزار تحلیل اکتشافی اطلس تی از روش تحلیل داده‌بنیاد و کدگذاری‌های مبتنی بر رویکرد استقرایی استفاده می‌شود. نتایج از یازده مصاحبه میدانی نیمه‌ساختارمند با ذی‌نفعان مختلف، ۵۸ سند اداری و ۴۹ متن مصاحبه و خبر منتشر شده در رسانه‌های خبری رسمی به دست آمده است. در خرده‌سیستم تعرفه‌گذاری استخراج رمزارز، از میان سه گفتمان فرصت‌نگر، تهدیدنگر و مسئله‌نگر که حول هریک ائتلاف‌هایی شکل گرفته، گفتمان مسئله‌نگر و تأکید بر تأمین منافع عامه مردم غالب است که حامیان این ائتلاف اغلب در بدنه دولت حضور دارند و سیاست‌نهایی مبتنی بر بدیل پیشنهادی این ائتلاف شکل گرفته است. با تحلیل شواهد در قالب سازوکارهای علی چارچوب ائتلاف مدافع می‌توان جرح و تعدیلات آتی این سیاست را پیش‌بینی کرد.

تاریخ دریافت: ۱۲ مرداد ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۲۹ شهریور ۱۳۹۹

تاریخ انتشار: ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

فرایند سیاست‌گذاری، تحلیل گفتمانی سیاست‌گذاری، چارچوب ائتلاف مدافع، تعرفه‌گذاری برق استخراج رمزارز

* نویسنده مسئول:

دکتر هانیه آرمجو

نشانی: تهران، پژوهشگاه نیرو، گروه مدیریت و علوم اجتماعی.

پست الکترونیکی: harazmjoo@nri.ac.ir

مقدمه

قرار نمی‌گیرد (Hassena t al., 2018: 132).

از اواخر دهه ۹۰ میلادی موج تحقیقاتی با این مضمون در کشورهای توسعه‌یافته شکل گرفته که با روش‌های متنوع، اما سطحی و کم عمق به بررسی اثر ساختارهای نهادی و بازیگران و ذی‌نفعان در فرایند سیاست‌گذاری پرداخته‌اند (Crow et al., 2015: 1319).

البته همین موارد محدود نیز به دلیل تفاوت‌های زمینه‌ای و فرهنگی قابل ملاحظه و قابل استناد در کشورهای در حال توسعه، از جمله ایران نیستند.

امروزه به دلیل پیچیده‌تر شدن فضای سیاست‌گذاری، بیش از گذشته نیازمند نظریه‌هایی عمیق‌تر هستیم که برآمده از متن واقعی سیاست‌گذاری باشند (Baldwin, 2019: 246) تا با تبیین تجربیات پیشین بتوان دلایل عدم تحقق اهداف اولیه یا انحراف از آن‌ها را درک کرده و به ارائه مدل‌هایی بومی کمک شود.

نظریه‌هایی که بتوانند ضمن کمک به روشن شدن روابط علت و معلولی میان متغیرهای تأثیرگذار، تفسیری بهتر از عالم سیاست‌گذاری و پارادایم فکری حاکم بر آن ارائه کنند. این شناخت می‌تواند پیش‌زمینه طراحی سیاست‌هایی با کیفیت بالاتر در آینده فراهم کند (قلی‌پور و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۱۶).

بر مبنای آنچه ذکر شد، در این مطالعه برای واکاوی عمیق یک سیاست در حوزه انرژی از رویکرد استقرایی و نظریه برخاسته از داده‌ها استفاده می‌شود تا با تمرکز روی شناسایی روابط میان مفاهیم و متغیرهای شناسایی‌شده در زمینه واقعی یک سیاست، به چگونگی و چرایی شکل‌گیری سیاست از طریق شناسایی رویدادها و داده‌های به‌دست‌آمده از منابع متعدد اطلاعاتی در مقایسه با ادبیات موجود بتوان پاسخ داد تا در نهایت روایتی

در میان مکاتب نظری موجود در حوزه سیاست‌گذاری، رویکردی که کمتر مورد توجه محققین و سیاست‌پژوهان کشورهای در حال توسعه، از جمله ایران قرار گرفته، رویکردی است که به صورت گذشته‌نگر به بررسی چرایی و چگونگی شکل‌گیری سیاست‌ها فارغ از نقد یا تحلیل محتوا، پیامدها یا نتایج آن‌ها می‌پردازد (قلی‌پور و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۱۵).

اینکه سیاست‌ها چگونه و از چه مسیری شکل می‌گیرند، چرا و چگونه سیاست‌گذاران اهداف سیاست مورد نظر را تعیین می‌کنند، چگونه روی اولویت‌ها تصمیم‌گیری می‌شود و اینکه چگونه درک حاصل از رویدادهای به وقوع پیوسته از سوی بازیگران و شرایط کلان سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر سیاست‌گذاری و پیامدهای آن تأثیر می‌گذارد؟

درواقع این رویکرد تحلیلی، حلقه مفقوده‌ای است که می‌تواند پژوهشگران این حوزه مطالعاتی را در درک پیچیدگی‌های سیاست‌گذاری و ماهیت سیاسی آن یاری داده و به واسطه تشریح نحوه مداخله اثربخش بازیگران در طول فرایند، زمینه تدوین سیاست‌های اثربخش‌تر و اجرای موفق‌تر را ایجاد کند.

نظام حکمرانی سنتی موجود در کشورهای در حال توسعه فضای اندکی برای جامعه و شنیدن صدای توده‌ها قائل است و نقش‌آفرینان دولتی در انزوای از جامعه هدف، سیاست‌ها را تدوین و ابلاغ می‌کنند. جامعه حتی در مواردی که شدیداً متأثر از سیاست‌ها خواهد بود؛ نه تنها دخالتی در فرایند سیاست‌گذاری ندارد، بلکه در جریان اطلاعات مربوطه نیز به خوبی

مناسب و یکپارچه از یک سیاست شکل گیرد.

در وزارت نیرو با توجه به ماهیت پیچیده مسائل، ذی‌نفعان متعددی در تصمیم‌گیری‌ها حضور دارند و با توجه به حساسیت تصمیمات و گستردگی آثار آن بر زندگی عموم جامعه، لازم است در اخذ تصمیمات به بررسی همه‌جانبه و میان‌رشته‌ای مباحث پرداخته شود.

وزارت نیرو به پشتوانه دانش‌هایی که عمدتاً فنی - مهندسی و برآمده از نظامی بوروکراتیک - تکنوکراتیک بوده‌اند، در سه دهه گذشته سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقداماتی را طراحی و اجرا کرده که توأمان دستاوردها و ناکامی‌هایی داشته است.

اما شاید بزرگ‌ترین مشکل، ایجاد ناپایداری‌های محیط زیستی، اقتصادی، انسانی و اجتماعی است. این کاستی‌ها محصول نقصان‌های جدی در دانشی است که در سیاست‌گذاری‌های کلان این حوزه به کار گرفته شده است (اردکانیان، ۱۳۹۶).

پارادایم غالب در تصمیم‌سازی‌های این عرصه، عمدتاً از علوم اجتماعی، مدیریت و اقتصاد انرژی، حقوق و ظرفیت‌های علمی میان‌رشته‌ای که در سالیان اخیر به وجود آمده‌اند، بهره‌وافری نبرده است.

یکی از سیاست‌های اخیر وزارت نیرو در حوزه تعرفه‌گذاری برق تحویلی به استخراج‌کنندگان رمزارز بوده است که با توجه به حساسیت‌های ایجاد شده در نهادهای موازی و بالادستی و حضور پررنگ رسانه‌ها، بخش خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد به این حوزه اهمیت بالایی داشته و دارد.

رمزارز؛ جدیدترین فناوری مطرح‌شده در سال‌های اخیر در حوزه پولی - مالی بین‌المللی بوده است. رمزارز نوعی ارز دیجیتال بر پایه سیستمی

باز و غیرمتمرکز است که از رمزنگاری برای تقویت امنیت و کنترل ایجاد واحدهای جدید استفاده می‌کند (Krishnan et al., 2016: 115).

امروزه رمزارزهای زیادی وجود دارند که بیت‌کوین برجسته‌ترین آن‌ها است. در شبکه هر رمزارز، تمامی تراکنش‌ها باید توسط رایانه‌هایی با توان پردازش بالا، بررسی و از سوی فعالان شبکه تأیید شوند و در قبال این کار پاداشی در قالب رمزارز جدید به صاحب این رایانه اعطا شده که به این عمل استخراج رمزارز^۲ گفته می‌شود (شاکری و خوشخو، ۱۳۹۹: ۵).

استخراج رمزارز، از پنج سال گذشته با رشد قیمت رمزارزها در بازار جهانی، در ایران مورد توجه بسیاری از فعالان بخش خصوصی قرار گرفته و با شتابی فزاینده در حال رشد است. یکی از مهم‌ترین هزینه‌های عملیاتی و جاری استخراج رمزارز هزینه برق است که طبق برآوردهای انجام‌شده در ماه ژوئن ۲۰۱۸، مصرف انرژی تنها برای استخراج بیت‌کوین تا ۵۰/۲۴ تراوات ساعت در سال بوده است (KufeO- glu & Ozkuran, 2019: 12).

استخراج رمزارز با توجه به یارانه‌ای بودن برق در ایران، در عین حال که فرصت جذب درآمد ارزی و استفاده از برق برای ایجاد ارزش‌افزوده را فراهم می‌کند؛ چالش‌هایی، از جمله سوءاستفاده از برق ارزان و درآمدزایی کلان عده‌ای از یارانه‌پرداختی دولت در بخش انرژی را به دنبال دارد. این مسئله به چالشی برای سیاست‌گذاران حوزه انرژی تبدیل شده است.

در این پژوهش، در بستر ساخت‌گرایی اجتماعی^۳

2. Cryptocurrency Mining
3. Social Constructivism

1. Cryptocurrency

و پیامدهای آن را از دیدگاهی متفاوت بررسی و تعمق می‌کند. این تنوع از نظریه‌ها، به مثابه جعبه ابزاری است که هرکدام در موقعیتی ویژه کارایی خاص خود را داشته و از منظر متفاوتی به فرایند سیاست‌گذاری می‌نگرند.

الگوهای پست‌مدرن، برخلاف رویکردهای عقلایی و درونگرایی اولیه (Lasswell, 1970:7)، رویکردی تجربی و واقع‌گرا به مسئله سیاست‌گذاری دارند. بر این اساس، مسائل عمومی را همواره در چارچوب‌های علمی و منطقی نمی‌توان تحلیل کرد و فرایند شکل‌گیری سیاست‌ها بسیار پیچیده و نتیجه تعاملات پیچیده میان ذی‌نفعانی مختلف بانگ‌رَش‌ها، منافع و ارزش‌های متفاوتی است.

امروزه سیاست‌گذاران دانسته‌اند که بدون علم به جامعه‌شناسی و شناخت بازی‌های قدرت نمی‌توان پشت درهای بسته و بدون مشارکت ذی‌نفعان کلیدی، تصمیماتی برای جامعه اتخاذ کرد (Hasse-na et al., 2018: 1329).

توسعه سیاست‌های پایدار و اثربخش به دلیل عدم قطعیت، مقبولیت و مشروعیت اجتماعی و سیاسی، عدم توافقات در مورد راهکارهای مطلوب، خط‌مشی‌ها، هزینه و منفعت‌ها و درنهایت توزیع قدرت میان خط‌مشی‌گذاران و دیگر نقش‌آفرینان همواره فرایندی پیچیده و پیوسته (محمدی و دانایی‌فرد، ۱۳۹۸: ۱۳۴).

۱.۱. چارچوب ائتلاف مدافع

جرقه اولیه این الگو در ۱۹۸۶ توسط اسمیت و ساباتیر زده شد (Sabatier & Smith, 1986) و خمیرمایه رویکردهای پست‌مدرن است. این چارچوب در پاسخ به ناکارآمدی مدل‌های خطی و

با ترکیب نظریه چارچوب ائتلاف مدافع^۴ با نظریه ذی‌نفعان و تحلیل گفتمان هر ذی‌نفع در بستر شکل‌گیری سیاست امید است به شناخت بهتر فرایند سیاست‌گذاری کمک شود.

بر این اساس برای درک فرایند سیاست‌گذاری نیاز به ترکیب رویکردهای بالا به پایین و پایین به بالا هستیم و نمی‌توان با بررسی صرف نهاد حکمرانی و یا مراحل سیاست‌گذاری به درکی یکپارچه و عمیق از شکل‌گیری سیاست‌ها رسید، چراکه هر سیاست زیرمجموعه‌ای از یک نظام حکمرانی و اجتماعی کلان‌تری است و سیاست در تعامل با این نظام‌هاست که شکل می‌گیرد (Weible & Smith, 2017: 16-17).

در این راستا تلاش شده در حوزه سیاست‌گذاری رمزارزها، به این سؤالات پاسخ دهیم: چه کنش‌ها و واکنش‌هایی شکل‌دهنده سیاست هستند؟ این کنش - واکنش‌ها در پاسخ به چه موقعیت‌هایی و تحت تأثیر چه عوامل زمینه‌ای کلان و خردی ایجاد شده‌اند؟ و به چه پیامدهای احتمالی می‌انجام‌اند؟

بدین منظور پس از مروری مختصر بر مبانی نظری سیاست‌گذاری به روش گفتمانی و چارچوب ائتلاف مدافع به عنوان نظریه‌های پایه پژوهش، به روش‌شناسی تحقیق اشاره و پس از بیان یافته‌های میدانی تحقیق، جمع‌بندی و نتیجه‌گیری نظری و عملیاتی ارائه شده است.

۱. ادبیات موضوع

از پنج دهه گذشته تاکنون الگوها و انگاره‌هایی متفاوت برای درک و توضیح سیاست‌گذاری مطرح شده است که هرکدام مسائل سیاست عمومی، علل

4. Advocacy Coalition Framework (ACF)

۲.۱. سیاست‌گذاری گفتمانی^۵

پارادایم گفتمانی که در دو دهه اخیر ایجاد شده و توسعه یافته، نگاهی متفاوت به فرایند سیاست‌گذاری دارد. با رد کاربرد نظریه انتخاب عقلایی و روشن شدن اینکه به کارگیری دانش‌های عینی در فرایند سیاست‌گذاری توهمی بیش نبوده است، این پارادایم با رویکرد ساختگرایی اجتماعی از علم فلسفه و علوم اجتماعی وارد مباحث سیاست‌گذاری شد.

رویکرد گفتمانی توجهی ویژه به ذهنیت نقش‌آفرینان عرصه سیاست‌گذاری، شواهد علمی که به آن‌ها استناد می‌کنند و نحوه تفسیر آن‌ها از وقایع بیرونی و برساخت آن‌ها از واقعیت دارد و به دنبال فهم نحوه شکل‌گیری مفاهیم، تحلیل فرایندهایی که از طریق آن‌ها این مفاهیم تبدیل به اعمال و نهادها می‌شوند و درک زمینه‌ای که در بطن آن این مفاهیم شکل گرفته‌اند، است (Durnova et al., 2017: 35).

برای شناخت فرایند سیاست‌گذاری، فهم تعاملات و تضادهای کنش‌گران ضرورت دارد (Hai, 2013: 7). این تعاملات و تضادها، در قالب گفتمان‌های مختلفی شکل می‌گیرند که نسبت به پدیده و مسئله سیاست‌گذاری حساس هستند. در واقع، فهم پدیده و معنا بخشیدن به آن برای افراد مختلف در سطح عمومی، درون گفتمان‌ها صورت می‌گیرد.

گفتمان‌های مختلف در فضایی از نبرد بر سر چگونگی برآمدن مسائل و تنظیم دستورکار با هم می‌ستیزند یا تعامل دارند، یعنی گفتمان‌های متفاوت، پدیده را به شکل‌های متفاوتی برای افراد تداعی می‌کنند. به این ترتیب، پدیده نه به یک صورت، بلکه به شکل‌های مختلفی مسئله‌سازی

مرحله‌ای در سیاست‌گذاری‌های حوزه زیست‌محیطی و انرژی شکل گرفت.

چارچوب ائتلافی با تلفیق چند ایده، تصویری پیچیده، اما واقعی‌تر از فرایند سیاست‌گذاری ارائه می‌دهد. این ایده‌ها عبارت‌اند از: نقش پررنگ تصمیم‌سازان نخبه در جوامع خط‌مشی، الزام به تحلیل بلندمدت سیاست در یک دوره زمانی، اهمیت بالای باورها، ارزش‌ها و نگرش‌های گروه‌های ذی‌نفع و زمینه اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در شکل‌گیری تصمیم نهایی (عباسی و دانایی‌فرد، ۱۳۹۳: ۸).

استدلال محوری این چارچوب آن است که بازیگران عرصه سیاست‌گذاری برای پیشبرد اهداف و با تکیه بر باورهای مشترک، دست به تشکیل ائتلاف مدافع با هم‌پیمانان می‌زنند و استراتژی‌ها و منابعی خاص در پیش می‌گیرند. اعضای ائتلاف‌ها شاید برخی باورها و مواضع خود را کنار گذارند، اما ممکن نیست به راحتی در باورهای عمیق خود تجدیدنظر کنند (Jenkins-Smith et al., 2014: 187).

هر خرده‌سیستم خط‌مشی در حصار پارامترهای نسبتاً ثابت و رخدادهای محیط پویای بیرونی قرار دارد. با آنکه پارامترهای ثابت (مانند مشخصات مسئله، توزیع منابع طبیعی، ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی بنیادین و ساختار قوانین بالادستی) به تغییر خط‌مشی کمک نمی‌کند، اما طیف راهکارهای ممکن و منابع و باورهای بازیگران را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

هر گونه رخداد محیط پویا (مانند تغییر شرایط سیاسی، اقتصادی، تغییر اذهان جامعه، تغییرات ائتلاف حاکم) قابل بهره‌برداری ائتلاف‌ها بوده و می‌تواند به تغییر سیاست منجر شود (شهائی و همکاران، ۱۳۹۵: ۷۲).

5. Discursive Policymaking

نشانه‌ها، گفتمان‌های رقیب جای یکدیگر را می‌گیرند (فلیپس و یورگنسن، ۱۳۹۶: ۲۳۵)؛ بنابراین در این پژوهش که نظم گفتمانی چارچوب تحلیل آن است، ارتباط و برخورد گفتمان‌های موجود در کانون توجه است.

۲. روش‌شناسی پژوهش

دیدگاه پژوهش حاضر در دسته پژوهش‌های کیفی، به‌ویژه جهت‌گیری ساخت‌گرایی اجتماعی (نقش باورها و ارزش‌ها در علم، ساخت اجتماعی واقعیت، فهم روایتی و نقش فعال پژوهشگر) قرار می‌گیرد. راهبرد پژوهش، با توجه به پیچیدگی تحقیق برای رسیدن به فهمی ژرف و کاربردی از پدیده، تحلیل گفتمان به روش فرکلاف است (فرکلاف، ۱۳۹۰).

موضوع مورد پژوهش، سیاست‌گذاری وزارت نیرو در حوزه تعیین تعرفه استخراج رمزارز است. برای گردآوری شواهد از سه مأخذ مصاحبه با نمایندگان ذی‌نفعان کلیدی، بررسی اسناد و مدارک سازمانی (مشمول بر گزارشات، نامه‌نگاری‌ها، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و صورت‌جلسات) و اخبار و مصاحبه‌های منتشره در سایت‌های خبری معتبر و گزارشاتی که توسط ذی‌نفعان مختلف منتشر شده است، استفاده شد. به خلاصه‌ای از روش‌شناسی تحقیق در جدول شماره ۱ اشاره شده است.

در این پژوهش در ابتدا اسناد دست دوم مورد بررسی قرار گرفتند. با توجه به اینکه در تحلیل گفتمان، باید برجسته‌ترین داده‌ها، متون و گفتارهایی که بازنمایی‌کننده گفتمان مورد نظر هستند، انتخاب و تحلیل شوند، از روش نمونه‌گیری نظری و مبتنی بر هدف استفاده شد (ملکی و همکاران، ۱۳۹۶: ۶۱).

می‌شود و دستور کار در فضایی از تعامل میان برخی گروه‌ها و متکی بر برخی گفتمان‌ها و تضاد برخی دیگر تنظیم می‌شود.

مسئله‌ها «برساخته اجتماعی» هستند و در صورت‌بندی‌های فرهنگی و سیاسی خاصی ریشه دارند و باعث می‌شوند برخی از حقایق پیدا و برخی دیگر پنهان شوند، برخی از اعمال مشروع قلمداد شده و برخی دیگر غیرمشروع دانسته شوند (Feindt & Oels, 2005: 165).

ساختارهای گفتمانی حاوی عناصر شناختی و هنجاری‌ای هستند که تعیین می‌کنند سیاست‌گذار چه مسائلی را و چگونه می‌فهمد و صورت‌بندی می‌کند؛ بنابراین مشخص می‌شود سیاست‌گذار به چه سیاستی متمایل خواهد شد.

هر نظم گفتمانی، ترکیبی از گفتمان‌های مختلف موجود در نهاد یا میدان اجتماعی است (فرکلاف، ۱۳۹۰: ۲۴). به تعبیر فوکو، فضای گفتمانی، همچون آرایش میدان جنگ است. گفتمان‌های مختلف، هرکدام، بخشی از فضای گفتمانی جامعه را تسخیر کرده‌اند و در کنترل خود دارند و برای تصاحب قلمروهای بیشتر درگیر هستند.

لحظات نظم گفتمانی، محصول چیرگی یک گفتمان و به حاشیه راندن دیگر گفتمان‌ها است. این کار با تفسیر یا ترجمه جهان به زبان گفتمان چیره یا بر مبنای گزاره‌های جدی آن صورت می‌گیرد (Jones, 2009: 19).

گفتمان‌های متفاوت و رقیب درون یک قلمرو را می‌توان تحلیل و درک کرد که در کجا، کدام گفتمان حاکم است؟ کجا کشمکی وجود دارد و در میان کدام گفتمان‌ها؟ چه نشانه‌هایی مربوط به کدام گفتمان هستند و چگونه با دگرگونی نمادها و

جدول ۱. خلاصه روش‌شناسی تحقیق

فلسفه	نوع پژوهش	استراتژی پژوهش	روش گردآوری داده‌ها	جامعه آماری	روش نمونه‌گیری	حجم نمونه
	به لحاظ هدف	به لحاظ نتیجه رویکرد	مصاحبه	نمایندگان ذی‌نفعان کلیدی	نمونه‌گیری گلوله‌برفی	۱۱
ساخت‌گرایی اجتماعی	بنیادی و کاربردی	اکتشافی کیفی	بررسی اسناد دست دوم	اسناد و مدارک سازمانی اخبار و مصاحبه‌های منتشره در سایت‌های معتبر	نمونه‌گیری نظری مبتنی بر هدف	۵۷ سند و ۴۷ خبر و مصاحبه

و گروه‌ها و نهادهای درگیر در موضوع در روزنامه‌ها و اخبار رسمی نیز مد نظر قرار گرفتند.

مصاحبه‌ها در بازه زمانی مهر ۱۳۹۸ تا خرداد ۱۳۹۹ انجام شد و محتوای مصاحبه‌ها به صورت نیمه‌ساختار یافته در چارچوب عناصر اولیه مستخرج از ادبیات موضوع تنظیم و پروتکل مصاحبه در قالب شش سؤال کلیدی (جهت‌گیری به مسئله، ادراک از رویه سیاست‌گذاری، ترجیحات، زمینه و بستر، عوامل مداخله‌گر و پیامدهای سیاست انتخابی از نگاه هر ذی‌نفع) تهیه شد.

در این پژوهش به جای استفاده از روش‌های خطی، روشی دورانی و رفت و برگشتی استفاده شد. با جهت‌گیری استقرایی از بطن کلام مصاحبه‌شوندگان و متون بررسی شده به دنبال کشف تم‌های مشترک و متناقض بوده (Creswell, 2011: 63) و از نرم‌افزار اطلس تی برای تحلیل داده‌ها استفاده شد.

بدین منظور پس از بارگذاری تمامی مستندات در نرم‌افزار، عبارات و گویه‌های معنادار نشان‌گذاری شده و با کدگذاری آن‌ها در سه مرحله (باز، محوری و انتخابی) روایت نظری هر ذی‌نفع شکل گرفت و در نهایت نقشه شبکه‌ای از روابط بین استدلال‌های

برای انجام مصاحبه‌ها و گردآوری داده‌های میدانی در ابتدا به دلیل ناشناخته بودن صاحب‌نظران این موضوع، نمونه‌های در دسترس مورد مطالعه قرار گرفتند و سپس به روش گلوله‌برفی افراد مطلع و مشتاق بعدی انتخاب شدند.

با توجه به تحلیل گفتمانی فرایند سیاست‌گذاری و باور به چندصدایی بودن فضای سیاست‌گذاری تلاش شد تا حداکثر گوناگونی در میان مصاحبه‌کنندگان لحاظ شود و طیفی از افراد موافق و مخالف، دولتی و خصوصی، دانشجویی و عملیاتی انتخاب شوند که به لیستی از مصاحبه‌شوندگان در جدول شماره ۲ اشاره شده است.

مصاحبه‌ها تا دستیابی به اشباع نظری و تا زمانی که مصاحبه‌های جدید چیز زیادی به موضوع اضافه نکند، ادامه یافت (هومن، ۱۳۸۵: ۹۳). پس از مصاحبه ششم تعداد کدهای جدید روند کاهشی داشت و از مصاحبه نهم به بعد کم‌متفاوتی اضافه نشد. با این حال، برای افزایش اعتبار و دقت پژوهش دو مصاحبه دیگر نیز انجام و تحلیل شد.

نکته قابل توجه آنکه علاوه بر مصاحبه‌های مستقیم مصاحبه‌های منتشر شده با مقامات دولتی

جدول ۲. نمای کلی مصاحبه‌های صورت گرفته

ردیف	مشخصات مصاحبه‌شونده	تعداد مصاحبه	مدت مصاحبه
۱	مدیران تصمیم‌ساز در وزارت نیرو	۳	۲۶۰ دقیقه
۲	نمایندگان بخش خصوصی (اعم از فعالان مجاز و زیرزمینی)	۲	۱۸۰ دقیقه
۳	نمایندگان مجلس شورای اسلامی	۲	۱۱۰ دقیقه
۴	سازمان‌های مردم‌نهاد (انجمن بلاکچین ایران و سازمان نظام صنفی بارانه‌ای)	۲	۲۳۰ دقیقه
۵	خبه دانشجویی مسلط به حوزه رمزارز	۱	۶۵ دقیقه
۶	عضو اتاق بازرگانی، صنایع و معادن تهران	۱	۵۰ دقیقه
۷	جمع کل	۱۱ مصاحبه	۹۰۵ دقیقه

هر گروه در قالب یک الگوی زبانی ترسیم شد.

تحلیل شواهد با روش ردیابی فرایند انجام شد. بدین صورت که قرائن مربوط به فرایند، توالی و تلاقی رویدادها با هدف درک سازوکارهای علی تجزیه و تحلیل شدند تا پس از جمع‌آوری شواهد و سرنخ‌ها، توصیفی دقیق و کامل از پدیده ارائه شود (Bennett & Chckel, 2015: 14-15). در این روش به دنبال اجماع بین نظرات نیستیم و تنها سیر تطور سیاست متأثر از نظرات هر ذی‌نفع بررسی می‌شود.

جهت‌دهی به سیاست شکل گرفت؟ ۴. سیاست انتخابی تا چه میزان پاسخ‌گوی انتظارات ائتلاف‌های خرده‌سیستم است؟

جهت پاسخ به این سؤالات، تمامی مستندات (مشمول بر ۱۱۵ متن) در قالب ۷۶۴ نقل قول کدگذاری و منجر به شکل‌گیری ۲۴۷ کدباز باشد. این کدها در قالب ۶۴ کد محوری دسته‌بندی شدند و در نهایت یازده شبکه از کدهای گزینشی شکل گرفت و در قالب سه گفتمان دسته‌بندی شد.

۳. یافته‌های پژوهش

تحلیل داده‌ها در این پژوهش در راستای پاسخ به این سؤالات است که: ۱. بازیگران اصلی عرصه سیاست‌گذاری تعیین تعرفه استخراج رمزارز چه کسانی هستند و چه ائتلاف‌هایی در این خرده‌سیستم شکل گرفته است؟ ۲. گفتمان جاری در هر ائتلاف مبنی بر چه باورها، شواهد و جهت‌گیری بوده است؟ ۳. تحت چه شرایطی و چگونه گفتمان غالب برای

۱.۳. شناسایی بازیگران و ائتلاف‌های میان آن‌ها در عرصه استخراج رمزارز

سیاست‌گذار صرفاً بر اساس شهود و تجربه یا فشار گروه‌های ذی‌نفع تصمیم به وضع یا اجرای یک سیاست نمی‌گیرد. سیاست‌گذاران عموماً فرصت زیادی برای تدوین سیاست نداشته و در هر جامعه محافظی هستند که مسائل را به دقت رصد کرده و با تکیه بر تخصص خود بدیل‌هایی به سیاست‌گذار

پیشنهاد می‌دهند (شهبائی و همکاران، ۱۳۹۵: ۷۸).

بنابراین ذی‌نفعان اصلی با علم بر این موضوع همواره به دنبال ایجاد ائتلاف با همفکران و استفاده از منابع و راهبردهای مختلف در راستای اثرگذاری بر اهرم‌های تصمیم‌ساز هستند.

خرده‌سیستم «تعرفه‌گذاری برق استخراج رمزارز» زیرمجموعه خرده‌سیستم‌هایی مانند «خرده‌سیستم خط‌مشی یارانه‌ای ایران»، «اقتصاد بخش خصوصی»، «اقتصاد بخش عمومی و زیرساختی» و «سیاست‌های پولی و ارزی» است.

بازیگران آن جمعی از افراد، سازمان‌ها و نهادهایی هستند که از درگیری و مداخله در این حوزه اهدافی را دنبال می‌کنند و به این دلیل که به تنهایی کاری از پیش نمی‌برند به تشکیل ائتلاف‌هایی موقتی در مسیر شکل‌گیری و اجرای سیاست روی می‌آورند. در ردیف دوم جدول شماره ۳، لیست بازیگران و ائتلافی که بدان پیوسته‌اند، قابل‌بازخوانی است.

تحلیل گفتمان‌های موجود در خرده سیستم تعرفه‌گذاری برق استخراج رمزارز

جهت پاسخ به سؤال گفتمان‌های موجود با نگاه فرکلافی، متون کدگذاری شده بازخوانی و واژگان قانونی و استدلال‌های هر گفتمان استخراج و درنهایت گفتمان‌ها نام‌گذاری شد. یافته‌ها نشان می‌دهد سیاست‌گذاری رمزارزها، در فضای کشمکش سه گفتمان تهدیدنگر، مسئله‌نگر و فرصت‌نگر صورت گرفته است.

در گفتمان تهدید، عناصری که حول دال مرکزی تهدید معنا شده‌اند، عبارت‌اند از: خلأ قانونی، اشکال شرعی، تسهیل جرایم مالی، پول‌شویی، فرار سرمایه از کشور، بحران آفرینی مالی و تناقض دوگانگی تقنین.

در گفتمان مسئله‌نگر، دال مرکزی حفاظت از بیت‌المال و منافع عامه مردم است. این گفتمان به دنبال مدیریت مصرف انرژی، درآمدزایی برای دولت در قبال فراهم‌سازی زیرساخت‌ها و توزیع عادلانه منابع در کشور است. بدین منظور مسئله با مجوزدهی به استخراج و ممنوعیت مبادله حل شده است.

راه‌حل موقت تأمین انرژی استخراج رمزارزها، دادن برق به نرخ صادراتی و راه‌حل نهایی، ایجاد سازوکارهای مناسب برای خرید منابع انرژی از بورس انرژی و تشویق ماینرها به تولید برق است.

طراحی سازوکاری برای اخذ مالیات، ورود ارز حاصله به سامانه‌های رسمی بانک مرکزی، واردات تجهیزات مجاز از مبادی رسمی گمرکی منابع درآمدی دولت برای جبران هزینه‌های مصروفه از بیت‌المال در این حوزه است.

در گفتمان فرصت‌نگر، رمزارزها نه تنها تهدیدی برای اقتصاد ایران به شمار نمی‌آیند، مسئله نیز نیستند و فرصتی هستند که همچون ابرهای بارانی در حال گذرند که به اتکالی آن‌ها می‌توان بسیاری از مسائل مبتلا به کشور از بیکاری نیروهای متخصص گرفته تا تحریم‌های بین‌المللی را حل کرد و این مهم در گرو حمایت دولت از بخش خصوصی و فراهم‌سازی زیرساخت‌هاست (ردیف ۱ و ۳ جدول شماره ۳).

۲.۳. شکل‌گیری گفتمان حاکم با تحلیل فضای کشمکش گفتمانی

پس از تشریح گفتمان‌ها، جمع‌بندی فضای کشمکش گفتمانی و بیان درگیری آن‌ها بر تصاحب و بی‌اثر ساختن عناصر گفتمان‌های رقیب می‌تواند

جدول ۳. تحلیل گفتمانی خرده‌سیستم تعرفه‌گذاری برق برای استخراج رمزارز

عنوان گفتمان	فرصت‌نگر صنعت پر رونق داخلی	تهدیدنگر ریسک رو به رشد و کنترل‌ناپذیر	مسئله‌نگر لزوم تأمین منافع عامه مردم
بازیگران ائتلاف	فعالان بخش خصوصی انجمن بلاکچین ایران مرکز پژوهش‌های مجلس سازمان نظام صنفی رایانه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اتاق بازرگانی، صنایع و معادن جمعی از رسانه‌ها برخی تحلیلگران اقتصادی و دانشگاهی	پلیس فتا سازمان بورس ایران علمای عظام حقوق‌دان‌ها و جرم‌شناسان برخی نمایندگان مجلس مواضع برخی مدیران در وزارت نیرو، وزارت صمت و وزارت اقتصاد و دارایی	شورای عالی فضای مجازی وزارت نیرو و توانیر وزارت صمت وزارت اقتصاد و دارایی هیئت وزیران گمرک سازمان استاندارد برخی نمایندگان مجلس
جهت‌گیری و نوع نگرش به مسئله	ظرفیت ماینینگ برای اشتغال‌زایی، درآمدزایی مالیاتی، کاهش نیاز به اسکناس ارز، برخورد برابر با سایر صنایع داخلی، فرصت‌زایی برای صنعت برق، منبع درآمدی غیرقابل تحریم، گلايه از برخورد قهری دولت و عدم صیانت از سرمایه بخش خصوصی	بستر جرایم مالی و پول‌شویی، تهدید شبکه برق، تهدید به خروج سرمایه و فعالیت زیرزمینی، سوءاستفاده از تعرفه برق یارانه‌ای، عدم شفافیت، رشد قاچ‌گونه ماینینگ، ریسک بالا و غیرقابل کنترل و نوسانات قیمتی شدید، تهدیدی برای استمرار فعالیت واحدهای کشاورزی و صنعتی مولد، بی‌قانونی ماینرها	مدیریت مصرف برق، سرمایه‌گذاری مشترک در ماینینگ و تولید برق، حفاظت از بیت‌المال، اتخاذ تصمیمی چندبعدی نگر و کارشناسی، تناسب با زیرساخت‌های کشور، ایجاد بسترهای نهادی، لزوم سودآوری معقول و منطقی بخش خصوصی، عدم امکان شفاف‌سازی و افشای اطلاعات مبنای تصمیمات دولت
استدلال اصلی مخالفان گفتمان	عدم جذابیت و محدودیت ظرفیت‌های ماینینگ برای کمک به اقتصاد کشور، مولد نبودن صنعت ماینینگ، لزوم فعالیت یکباره بورس انرژی، سودآوری ماینینگ حتی با تعرفه صادراتی، بی‌صرفه بودن بهره‌برداری از ظرفیت خالی شبکه برق، عدم ورود ارز حاصله به طور رسمی به کشور، عدم استقبال از سرمایه‌گذاری در تولید برق	اغراق در سهم ماینینگ در مصرف برق بیک، اجتناب‌ناپذیری فناوری جدید، کمک به واحدهای ورشکسته صنعتی و دامی، اشتغال‌زایی با هزینه اندک، برخورداری از بانک اطلاعاتی جامع	تبدیل شرایط به بازی باخت - باخت برای تمامی ذی‌نفعان، عدم مشارکت ذی‌نفعان اصلی بخش خصوصی در تصمیمات دولتی، کندی و عدم کارایی بوروکراسی دولتی، تصمیمات سلیقه‌ای و غیر کارشناسی دولتی، حل مشکلات اقتصادی دولت از جیب ماینرها، بی‌صرفه بودن ماینینگ در ایران
ترجیحات و بدیل‌های پیشنهادی	تعرفه برق صنعتی در کنار اخذ مالیات، استفاده از ظرفیت بورس انرژی، پیشنهاد استقرار ماینرها در فضای نیروگاهی جهت کاهش تلفات و کنترل مستقیم وزارت نیرو، عقد قرارداد دوجانبه میان ماینرها و نیروگاه‌ها، تأسیس نیروگاه تولید پراکنده و استفاده از برق شبکه در زمستان و تولید برق در تابستان	ممنوعیت فعالیت ماینینگ در ایران	تعرفه انرژی صادراتی و چندحالتی با لحاظ تخفیف‌هایی برای مدیریت مصرف برق، تعهد ماینرها به بیک‌سازی، تسهیل در تأسیس نیروگاه‌های تولید پراکنده و تجدیدپذیر، معافیت مالیاتی در صورت بازگشت ارز به کشور

۴. بحث و نتیجه‌گیری

در این تحقیق، کانون توجه بر روند شکل‌گیری یک سیاست است. اینکه سیاست از کجا نشأت گرفته و چه عواملی در اتخاذ آن اثرگذارند؟ در این مطالعه با ترکیب دو نظریه مطرح در زمینه سیاست‌گذاری در پارادایم ساخت‌گرایی اجتماعی مشتمل بر چارچوب ائتلاف مدافع و تحلیل گفتمانی سیاست، رویکردی جدید برای بررسی نحوه تعاملات ذی‌نفعان و بازیگران عرصه سیاست معرفی شد تا برای فهم عمیق‌تر فرایند سیاست‌گذاری در کنار تشریح سازوکارهای علی شکل‌گیری سیاست، نگرش‌ها و باورهای بازیگران و تقابل آن‌ها با یکدیگر در نبردی گفتمانی نیز بررسی شود.

سؤال اصلی این بود که چه بازیگرانی، چه ائتلاف‌هایی، چه باورهایی و تحت چه شرایطی در شکل‌گیری تصمیم‌نهایی اثرگذار بودند. نتایج تحقیق نشان داد در شکل‌گیری سیاست تعرفه‌گذاری برق استخراج رمزارز سه ائتلاف در رقابت با یکدیگر حضور داشتند.

ائتلاف فرصت‌نگر با اشاره به ظرفیت‌های ماینینگ برای کمک به اقتصاد کشور (اشتغال‌زایی، دور زدن تحریم‌ها، کاهش نیاز به اسکناس ارز، درآمدزایی توأمان بخش خصوصی و دولت) بر کاهش تعرفه حامل‌های انرژی و افزایش حمایت‌های دولتی از این صنعت تأکید داشت.

این گفتمان در ابتدا حامیان بسیاری را گرد هم آورد که در میان آن‌ها نهادهای دولتی مانند وزارت اقتصاد و بانک مرکزی نیز به چشم می‌خورد، اما در گذر زمان به دلیل بالفعل نشدن پتانسیل‌های مذکور حامیان خود را از دست داد و کم‌کم به حاشیه رانده شد.

نحوه شکل‌گیری گفتمان حاکم و سیاست‌های منبعث از آن را توضیح دهد.

رصد تکامل این خرده سیستم حاکی از آن است با شروع فعالیت ماینینگ در ایران از سال ۱۳۸۹، در ابتدا خرده سیستم در انحصار گفتمان فرصت‌نگر و بخش خصوصی بود، اما به تدریج با افزایش قیمت رمزارزها و رشد شدید ماینینگ در کشور از یک سو و افزایش تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران، سایر بازیگران (بانک مرکزی، مرکز پژوهش‌های مجلس، وزارت اقتصاد و دارایی، نمایندگان مجلس و غیره) به رصد و پیگیری این مقوله علاقمند شدند.

نگاه‌ها بیشتر معطوف به تأمین منافع عامه مردم ضمن بهره‌مندی از فرصت‌ها برای بخش خصوصی بود که با حساس شدن و گاه برخورد‌های قهری برخی نهادهای دولتی که فعالیت‌های زیرزمینی ماینرها را در پی داشت، استخراج رمزارز در ایران تدریجاً به تهدیدی غیرقابل کنترل از نگاه برخی ذی‌نفعان تبدیل شد؛ بنابراین بیشترین حمله به گفتمان فرصت‌نگر شده و آن را به حاشیه رانده است.

البته گفتمان فرصت از طریق ائتلاف با رسانه‌ها و سمن‌های فعال در این حوزه، موجی از فشار بر گفتمان غالب داشته و دارد. گفتمان مسئله‌نگر با توجه به استقرار در نهادهای قانونی و دولتی موقعیت مسلطی دارد و حمله‌های وارده از سمت گفتمان فرصت در خصوص تعرفه صادراتی به آن خدشه‌ای وارد نکرده است و تاکنون راه نفوذی برای سایر ائتلاف‌ها باز نگذاشته است و در نهایت بدیل پیشنهادی این گفتمان انتخاب شده و مرجع سیاست‌گذاری قرار گرفته است.

۲. التهابات و شوک‌های بیرونی: رخدادهای بیرون از مرز سیستم می‌توانند بر منابع و محدودیت‌های بازیگران، توجه عامه و تصمیم‌سازان و ترکیب اعضای ائتلاف‌ها اثرگذار باشند و بازیگران ائتلاف‌ها با تفسیر به رأی خود از این پدیده‌ها بهره‌برداری کرده و زمینه را برای تغییر در سیاست فراهم کنند.

در خرده‌سیستم تعرفه رمز ارز این رویدادها عبارت‌اند از: (۱) فشار فناوری روز دنیا، تشدید تنش‌ها بین چین و آمریکا و شیوع پاندمی کرونا رخدادهایی بوده‌اند که در چند ماه اخیر منجر به تمایل کلی دولت‌های مختلف برای مهاجرت به پول‌های دیجیتال و رشد تمایل به سرمایه‌گذاری در بازار رمز ارزها شده است. به طوری که انتظار می‌رود تا پایان سال جاری میلادی به نقل از بلومبرگ ارزش بیت‌کوین به عنوان پرچم‌دار اصلی بازار رمز ارزها دو برابر شود (قاسمی، ۱۳۹۹).

(۲) روابط آمریکا - ایران با سابقه پرفراز و نشیب چهار ساله، مرحله جدیدی از بحران را تجربه می‌کند. به علاوه انتشار آمار رسمی سال گذشته به وضوح نشان می‌دهد که افت شدیدی در انتظار اقتصاد ایران است (اویغور، ۱۳۹۹: ۱).

با توجه به اهمیت صادرات غیرنفتی و کاهش فروش نفت ایران، لزوم بازگشت ارز حاصل از صادرات در وضعیت نابسامان ارزی کشور جهت کنترل نوسانات و تأمین کالاها و خدمات موردنیاز از عمده دغدغه‌های مجلس یازدهم است (دلخوش ۱۳۹۹: ۱).

(۳) شیوع پاندمی کرونا به کم‌رونقی بسیاری از کسب‌وکارها و به تبع آن کاهش درآمدهای مالیاتی دولت در سال جاری منجر خواهد شد. تمامی این رویدادها می‌تواند به نفع ائتلاف به حاشیه رانده

در مقابل، گفتمان مسئله‌محور با اشاره به تأمین منافع عامه مردم و درآمدزایی برای دولت در قبال بسترسازی و ایجاد زیرساخت‌ها برای بخش خصوصی تأکید بر توازن سودآوری هم برای بخش خصوصی و هم بیت‌المال دارد و درصدد حل این مسئله با راهکارهایی دوسونگر است.

در این ائتلاف که اغلب نهادهای دولتی حامی آن هستند بر برخورداری از نگاه توسعه پایدار تأکید بسیار شده و به دنبال جلوگیری از منفعت‌طلبی برخی افراد به ضرر عامه مردم است. در کنار این دو گفتمان، گفتمان تهدیدنگر نیز که از ابتدای شکل‌گیری مسئله وجود داشت، کم‌کم پررنگ‌تر شده و حامیان خاصی را با تکیه بر مخاطرات قانونی و جرم‌گونه این موضوع به خوب جذب کرده است.

در نهایت بدیل انتخابی که به اجرا درآمد، منطبق بر ترجیحات گفتمان مسئله‌نگر بود. این موضوع گرچه با توجه به ساختارهای قدرت در کشور ما و شیوه سنتی سیاست‌گذاری از بالا به پایین امری دور از ذهن نیست، اما با نگاهی به چارچوب ائتلاف مدافع می‌توان پیش‌بینی کرد که این سیاست ممکن است در ادامه دچار تغییر و اصلاحاتی شود. به چند دلیل:

۱. یادگیری از سیاست: بازیگران حاضر در ائتلاف‌ها نهادها و افرادی لجوج و بی‌منطق نیستند و یادگیری در درون و بین ائتلاف‌ها امری عادی است و در گفتمان‌های مختلف با توجه به ماهیت سیال آن ممکن است با درکی که از اثربخشی اقدامات اولیه خود دارند جرح و تعدیل رخ دهد (Weible, 2017: 29 & Smith).

در این مسیر جلسات مشترک موافقان و مخالفان، همایش‌ها و مناظره‌ها، نقش محکمه‌های حرفه‌ای را ایفا می‌کنند که می‌تواند در نهایت به یادگیری از خطمشی و اصلاح آن منجر شود.

شده فرصت‌نگر باشد و با تشویق بخش خصوصی به فعالیت رسمی در حوزه استخراج رمزارز می‌توان بخشی از تهدیدهای موجود را به فرصتی برد - برد تبدیل کرد.

۳. التهابات و شوک‌های درونی: آسیب‌پذیری و شکست احتمالی سیاست اتخاذشده توسط ائتلاف حاکم می‌تواند توازن قدرت در میان بازیگران ائتلاف‌ها را به هم ریزد و باورهای هسته‌ای ائتلاف حاکم را به تردید اندازد. درس‌آموزی از طرح‌های تعرفه‌گذاری و مروری بر شدت انرژی مصرفی در این حوزه می‌تواند منجر به جرح و تعدیل سیاست فعلی شود.

اجرای این سیاست در عمل به دلیل مقاومت شدید فعالان بخش خصوصی برای پذیرش آن و هزینه‌بر بودن اقدامات نظارتی برای دولت ضمن سهولت راه‌اندازی این فعالیت اقتصادی برای بخش خصوصی، منجر به تشدید فعالیت‌های زیرزمینی و عدم شناسایی واحدهای فعال می‌شود که این می‌تواند اجرای سیاست را به بازی باخت - باخت برای همه ذی‌نفعان تبدیل کند. در نتیجه با توجه به تحلیل میزان اثربخشی اقدامات اولیه ممکن است در سیاست تجدید نظر شود.

۴. توافق مذاکره‌ای: اگر ائتلاف‌ها از کشمکش مداوم به ستوه آمده و با نبرد مستقیم و غیرمستقیم به جایی نرسند، برای حل بن‌بست زیان‌باری که درگیر آن هستند، تن به مذاکره و چانه‌زنی خواهند داد. در خرده‌سیستم رمزارز، تلاش‌های هیچ‌کدام از ائتلاف‌ها برای جلب اعتماد با تکیه بر مباحث علمی و تجربی راه به جایی نبرده است و فشارهای ائتلاف فرصت‌نگر و دوره‌گردی آن‌ها با مراجعه به محاکم قضایی، عناصر سیاسی مهم و غیره در راستای

پررنگ کردن تضادها بی‌اثر بوده است.

بنابراین به نظر می‌رسد زمان نشستن بر سر یک میز و حل مسئله با چانه‌زنی طرفین فرا رسیده است تا با پویاتر و مشارکتی‌تر شدن فرایند سیاست‌گذاری و با طرح محتوای پیش‌نویس سیاست‌ها در کارگروه‌های محلی جامعه هدف و بحث و بررسی آن، سیاست‌هایی پایدارتر و اثربخش‌تر شکل گیرد (Hassena et al., 2018: 158).

به لحاظ نظری، مدل پیشنهادی در این تحقیق برای بررسی نحوه شکل‌گیری سیاست‌ها از آن جهت ارزشمند است که در کنار بررسی نظام‌مند نحوه شکل‌گیری سیاست با الگوی چارچوب ائتلاف مدافع، به ادراکات و نگرش‌های پایه‌ای تفکر و اعمال هر ذی‌نفع نیز توجه دارد.

در مجموع، تحقیق حاضر در صدد کاربست روش و نگاهی جدید در تبیین فرایند سیاست‌گذاری بود تا به درکی بهتر از ابعاد ناپیدا و پنهان سیاست‌ها کمک کند. رویکرد گفتمانی به سیاست‌گذاری نشان می‌دهد برخلاف جریان عقلایی، فرایند سیاست‌گذاری ماهیتی سیال داشته و مجادلات قدرت و تضادهای سیاسی که هسته هر گفتمان را شکل می‌دهد، شالوده و زیربنای سیاست‌گذاری است. در کنار آن چارچوب ائتلاف مدافع به خوبی می‌تواند عوامل درونی و بیرونی که بر روند سیاست‌گذاری اثر گذارند را تحلیل کرده و ترک این دو روش می‌تواند به تعمیق یافته‌ها در خصوص فرایند سیاست‌گذاری بینجامد.

به لحاظ عملیاتی این رویکرد جدید به سیاست‌گذاران این امکان را می‌دهد تا با شناسایی ذی‌نفعان و شبکه‌های شکل‌گرفته حول مسئله سیاستی، بررسی نحوه اعمال قدرت، میزان نفوذ و

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

خواسته‌ها و ترجیحات هر ائتلاف در کنار عواملی که می‌توانند مسیر سیاست‌گذاری را تحت تأثیر قرار دهند، به خروجی‌هایی پایاتر و اثربخش‌تر دست یافت تا تغییرات سیاستی کمتری را تجربه کنیم و محتوای سیاست‌ها پاسخ‌گوی طیف وسیع‌تری از ذی‌نفعان باشد.

برای پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود سوژه مورد بررسی از سایر دیدگاه‌های نظری بررسی و نتایج آن مقایسه شود. سوژه‌های دیگری با استفاده از مدل پیشنهادی در این تحقیق، تحلیل شود و

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این پژوهش با آگاهی کامل مصاحبه‌شوندگان از اهداف و روند اجرای پژوهش و تعهد به حفظ محرمانگی اطلاعات ایشان انجام شده است.

حامی مالی

این مقاله برگرفته از پروژه پژوهشی با عنوان «طراحی سازوکار تصمیم‌سازی در صنعت برق» در گروه مدیریت و علوم اجتماعی پژوهشگاه نیرو بوده است

مشارکت نویسندگان

مفهوم‌سازی، اعتبارسنجی، تحلیل و بررسی: غلامرضا حیدری و هانیه آرمججو؛ روش‌شناسی: هانیه آرمججو؛ نگارش، نهایی‌سازی نوشته و مدیریت پروژه: هانیه آرمججو.

منابع فارسی

در مطالعات تحلیل سیاست‌های سلامت در کشورهای در حال توسعه. *پایش*، ۱۸(۴)، ۱۷-۴۱۵. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=478606>

محمدی، ن.، دانایی‌فرد، ح. (۱۳۹۸). الگوی حکمرانی مشارکتی توسعه انرژی تجدیدپذیر ایران: رویکرد نهادی. *فصلنامه پژوهش‌های سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی انرژی*. <http://eppjournal.ir/article-1-552-fa.html>، ۵۹-۷۶، (۳)، ۵

ملکی، ا.، صالحی، ص.، ربیعی، ع.، یازرلو، ز. (۱۳۹۶). به‌کارگیری مدل فرکلاف در گونه‌شناسی گفتمان‌های محیط زیستی ایران. *فصلنامه آموزش محیط زیست و توسعه پایدار*، ۵(۲)، ۵۹-۷۶. <http://ensani.ir/file/download/article/20180314183623-10137-32.pdf>

هومن، ح. ع. (۱۳۸۵). *راهنمای عملی پژوهش کیفی*. تهران: سمت.

اردکانیان، ر. (۱۳۹۶). راهنمای نوین در مدیریت منابع آب. روزنامه اعتماد، ۲۵ مهر، قابل دسترسی در <http://www.ete-madnews.com/fa/Main/Detail/89159>

حقی، ا. (۱۳۹۹). مجلس یازدهم ایران و فرصت‌های پیش رو، پایگاه اینترنتی رادیو و تلویزیون دولتی ترکیه، تی آر تی نیوز، ۲۴ تیر، قابل دسترسی در <https://www.trt.net.tr/persian/brnmh-h/2020/06/04/mjls-yzdhm-ym-w-frsthy-pysh-rw-1429562>

دلخوش، س. ک. (۱۳۹۹). برای بازگشت ارزهای صادراتی سه قوه باید ورود کنند. خبرگزاری تسنیم، ۵ مرداد، قابل دسترسی در <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1399/05/05/2314510>

شاکری، م. ع. و خوشخو، م. (۱۳۹۹). پدیده رمزارز، مخاطرات، فرصت‌ها و شیوه سیاست‌گذاری. تهران: دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام.

شهبانی، ب.، دانایی‌فرد، ح. و آذر، ع. (۱۳۹۵). تبیین ثبات و تغییر خط‌مشی یارانه‌های ایران: چارچوب ائتلاف مدافع. *فصلنامه مدیریت سازمان‌های دولتی*، ۵(۱)، ۸۸-۶۷. <http://ensani.ir/fa/article/369262/>

عباسی، ط.، دانایی‌فرد، ح. (۱۳۹۳). چارچوب ائتلاف مدافع و تبیین تغییر خط‌مشی؛ تغییر قانون اهداف وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. *فصلنامه سیاست علم و فناوری*، ۷(۳)، ۱۷-۱. http://jstp.nrisp.ac.ir/article_12906.html

فرکلاف، ن. (۱۳۹۰). *تحلیل انتقادی گفتمان*. ذوق‌مقدم، ر.، غلامرضا کاشی، م. ج.، شایسته‌پیران، ف.، ایزدی، پ.، بهرام‌پور، ش.، نیستانی، م. و همکاران. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها. <https://www.gisoom.com/book/1742052>

فلیبس، ل.، یورگنسن، م. (۱۳۹۵). *نظریه و روش در تحلیل گفتمان*. ترجمه جلیلی، ه. تهران: نی.

قاسمی، ش. (۱۳۹۹). جهش دوبرابری بیت کوین به پله ۲۰ هزار دلاری، خبرگزاری ایسنا، ۲۰ مرداد، قابل دسترسی در: <http://www.isna.ir/news/99031709556/>

قلی‌پور، ر.، مافی مرادی، ش.، رهنورد، ف.، ابویی اردکان، م. (۱۳۹۸). تحلیل از فرایند سیاست‌گذاری، رویکردی مغفول

References

- Abbasi, T., & Danaeifar, H. (2014). [Advocacy coalition framework and explanation of policy change; changing the law on objectives, duties and Organization of the Ministry of Science, Research and Technology (Persian)]. *Journal of Science and Technology Policy*, 7(3), 1-17. http://jstp.nrisp.ac.ir/article_12906.html?lang=fa
- Ardakanian, R. (2017). [A new way in water resources management (Persian)]. Retrieved from <https://www.etemad-newspaper.ir/fa/Main/Detail/89159>
- Baldwin, E. (2019). Exploring how institutional arrangements shape stakeholder influence on policy decisions: A comparative analysis in the energy sector. *Public Administration Review*, 79(2), 246-55. [DOI:10.1111/puar.12953]
- Bennett, A., & Checkel, J. T. (2015). *Process tracing : from metaphor to analytic tool*. Cambridge: Cambridge University Press. [DOI:10.1017/CBO9781139858472]
- Creswell, J. W. (2013). *Educational research: Planning, conducting, evaluating quantitative & qualitative research*. Boston: Pearson. https://www.google.com/books/edition/Educational_Research_Pearson_New_Interna/KA2pBwAAQBAJ?hl=en
- Crow, D. A., Albright, E. A., & Koebele, E. (2015). Evaluating informational inputs in rulemaking processes: A cross-case analysis. *Administration & Society*, 49(9), 1318-45. [DOI:10.1177/0095399715581040]
- Delkosh, K. (2020) [The need for the entry of three powers to return the export currencies / some exporters did not (Persian)]. Retrieved from <https://www.tasnim-news.com/fa/news/1399/05/05/2314510>
- Durnova, A., Fischer, F., & Zittoun, P. (2016). Discursive approaches to public policy: Politics, argumentation, and deliberation. In P. Zittoun & B. Peters (Eds.), *Contemporary Approaches to Public Policy. International Series on Public Policy*. (pp. 35-57). London: Palgrave Macmillan. [DOI:10.1057/978-1-137-50494-4_3]
- Fairclough, N. (2011). *Critical discourse analysis* [M. Neyeštani, Sh. A. Bahrampour, R. Karimian, R. Zoghdar Moghaddam, M. J. Gholamreza Kashi., & F. Shayestehpiran., et al, Persian trans.]. Tehran: Center for Media Studies and Research. <https://www.gisoom.com/book/1742052/>
- Feindt, P. H., & Oels, A. (2005). Does discourse matter? Discourse analysis in environmental policy making. *Journal of Environmental Policy and Planning*, 7(3), 161-173. [DOI:10.1080/15239080500339638]
- Ghasemi, Sh. (2020). [Bitcoin doubles to \$ 20,000 (Persian)]. Retrieved from <http://www.isna.ir/news/99031709556>
- Gholipour, R., Mafi Moradi, Sh., Rahnavard, F., & Abou Ardakan, M. (2019). [Policy process analysis, a neglected approach in health policy analysis studies in developing countries: A search for causes and guidelines for health researchers (Persian)]. *Payesh (Health Monitor)*, 18(4), 415-7. <https://payeshjournal.ir/article-1-1106-fa.html>
- Hagi, U. (2020). [Eleventh Iranian Parliament and the opportunities ahead (Persian)]. Retrieved from <https://www.trt.net.tr/persian/brmmh-h/2020/06/04/mjls-yzdhm-ym-w-frsthy-pysh-rw-1429562>
- Hai, D. P. (2013). *Process of public policy formulation in developing countries*. Vietnam: Academy of Social Science of Vietnam.
- Hassena, M., Hospes, O., & De Jonge, B. (2016). Reconstructing policy decision-making in the Ethiopian seed sector: Actors and arenas influencing policymaking process. *Public Policy and Administration Research*, 6(2), 84-95. <https://iiste.org/Journals/index.php/PPAR/article/view/28925>
- Hooman, H. A. (2006). [Practical guide to qualitative research (Persian)]. Tehran: Samt. http://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULL_VIEW&id=986615&pageStatus=1&sortKeyValue1=sortkey_title&sortKeyValue2=sortkey_author#
- Jenkins-Smith, H. C., Nohrstedt, D., Weible, C. M., Sabatier, P. A., Smith, H. J., Nohrstedt, D., et al. (2014). The advocacy coalition framework: Foundations, evolution, and ongoing research. In P. Sabatier, & C. Weible (Eds), *Theories of the Policy Process* (pp. 184-223). Boulder: Westview Press.
- Jones, H. (2009). Policy-making as discourse: A review of recent knowledge-to-policy literature. *ODI-IKM Working Paper*, 5, 1-37. <http://www.asocam.org/sites/default/files/publicaciones/files/dd06dd704a8c9b78d-27516b54c3331cf.pdf>

- Jorgensen, M., & Phillips, Ph. (2016). *Discourse analysis as theory and method* [H. Jalili, Persian trans.]. Tehran: Ney Publishing. http://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do?command=FULLVIEW&id=4733051&pageStatus=1&sortKeyValue1=sortkey_title&sortKeyValue2=sortkey_author
- Krishnan, H. R., Saketh, S. Y., & Vaibhav, V. T. M. (2015). Cryptocurrency mining-transition to cloud. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*, 6(9), 115-124. [DOI:10.14569/IJACSA.2015.060915]
- Küfeoglu, S., & Özkuran, M. (2019). Energy Consumption of Bitcoin Mining. *Faculty of Economics, University of Cambridge*, 1-20. [DOI:10.1007/BF00145189]
- Lasswell, H. D. (1970). The emerging conception of the policy sciences. *Policy Sciences*, 1(1), 3-14. [DOI:10.1007/BF00145189]
- Maleki, A., Salehi, S., Rabie, A., & Yazarloo, R. (2017). [Using fairclough model in the typology of environmental discourses in Iran (discourses of justice, protection, risk and modernization) (Persian)]. *Quarterly Journal of Environmental Education and Sustainable Development*, 5(2), 59-67. http://ee.journals.pnu.ac.ir/article_3573.html?lang=en
- Mohammadi, N., & Danaee Fard, H. (2019). [The model of collaborative governance for developing renewable energies in Iran: Institutional perspective (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 9(3), 133-155. http://sspp.iranjournals.ir/article_34931.html?lang=en
- Sabatier, P. A. (1986). Top-down and bottom-up models of policy implementation: A critical analysis and suggested synthesis. *Journal of Public Policy*, 6(1), 21-48. [DOI:10.1017/S0143814X00003846]
- Shahaei, B., Danaei Fard, H., & Azar, A. (2017). [Explaining status and change in Iran's subsidy policy: Advocacy coalition framework (Persian)]. *Quarterly Journal of Public Organizations Management*, 5(1), 67-88. http://ipom.journals.pnu.ac.ir/article_3483.html?lang=en
- Shakeri, M. A., & Khoshkho, M. (2019). [Ramzar phenomenon, risks, opportunities and policy-making (Persian)]. Tehran: Secretariat of the Expediency Council. https://csr.ir/files/fa/news/1398/6/6/1916_970.pdf
- Weible C. M., & Jenkins-Smith H. C. (2016). The advocacy coalition framework: An approach for the comparative analysis of contentious policy issues. In Ph. Zitoun., & B. Peters., (Eds.), *Contemporary Approaches to Public Policy* (pp. 15-34). London: Palgrave Macmillan. [DOI:10.1057/978-1-137-50494-4_2]